

ОБОРОНА І ПЛАНИ В ЧАС ПОСІВНОЇ СТРАХОМ ПОСЕРЕД ЛІТА

Російсько-українська війна триває вже дванадцятий рік (в тому числі з 24 лютого 2022-го – у повномасштабному вимірі, з метою знищення Української держави). Наш ворог, паразитарна імперія російського фашизму намагається засяяти наші душі страхом, а все нами створене – зруйнувати. А потім – зробити це саме з іншими країнами, які входили раніше до складу імперії зла: ССРСР.

Війна з метою цілковитого знищення України точиться вже майже три з половиною роки, хоча наміри були захопити Київ «за три дні». Тепер же, посеред літа 2025-го року, ситуація ніби зависла. Але це не так. Мова йде про Третю світову війну. І тут – різні точки зору (навіть – серед дуже добре знаних в нашому суспільстві українців). Зокрема, про це йде розповідь на 3-й сторінці нашої газети. І, наприклад, командир 1-го корпусу НГУ «Азов» полковник Денис Прокопенко (в матеріалі, розміщеному в «Українській правді»), наполягає ось на чому:

«Питання не в тому, коли почнеться Третя світова. Питання в тому, чи спроможні ми розпізнати її хід і структуру, доки вона ще не дійшла до вирішальної фази. Для більшості аналітичних структур за межами театрів війни ця фаза ще вважається майбутньою. Для нас вона вже триває понад три роки – і якщо говорити чесно, то її контури почали формуватись задовго до цього. Бажання держав авторитарного блоку (РФ, Іран, КНДР, Китай) досягати своїх інтересів силою зростає пропорційно із тією прірвою, яку показує у своїй обороноздатності колективний Захід. США намагаються маскувати цю прірву раптовою зміною курсу, однак це вестиме лише до гірших наслідків і зростання ймовірності переходу до силового сценарію з'ясування стосунків між Пекіном і Вашингтоном навколо Тайваню. Після завершення Холодної війни західні держави стимулювали в Європі програму, яку можна назвати помірним, але послідовним роззброєнням. Це стосувалося не лише України, а й багатьох інших країн Центрально-Східного регіону. Риторика, підкріплена грошима і символічними обіцянками, була простою: демократія замість армії, інтеграція замість безпеки, м'яка сила замість військового балансу. Вся архітектура цієї стратегії базувалась на припущенні, що світ вийшов із фази великих війн, а основною небезпекою є політична нестабільність і нерезформовані режими. Така структура просто не могла зреагувати посправжньому адекватно ні на війну 2008 року в Грузії, ні на початок війни в Україні в 2014 році. Вона виключала саму можливість тих подій, які зруйнували її саму як модель сприйняття. У цьому контексті Україну не просто вели до Заходу – паралельно її вели до інституційної і безпекової беззубості, коли державні еліти орієнтувались на доступ до фінансової допомоги, а не на вироблення власного стратегічного суб'єктного курсу...».

Та найважливіше для нас – зрозуміти глибоко, що ж відбувається всередині цієї війни і на що, насамперед, звернути увагу, аби діяти спокійно і впевнено. В цьому відношенні, як нам здається, буде корисним інтерв'ю відомого на всь світ історика і професора УКУ Ярослава Грицака під заголовком: «Наша програма-максимум – Україна має стати тигром Східної Європи». Звертаємо увагу ось хоча б на ці моменти з нього:

«Україна є тим місцем, де рятують світ. Світ або буде поганим, або ми можемо зупинити катастрофу.

Українці мали одне відчуття у 2022 році, та й не тільки ми. Експерти давали оцінки, що Росія не витримає й декількох місяців, що економіка завалиться. Це була поширена думка. Вважаю, що вона була раціональна і навіть можлива. Оглядаючись назад, думаю, десь у 2023 році Росія могла програти, якщо би було більше напору, зокрема, Заходу. Але цього не сталося.

Тепер мусимо переосмислити, що для нас є перемогою. Перемога 2025 року не буде та сама, що у 2022 році. Боюсь навіть думати, що буде перемогою 2027 року, тому що ситуація зміниться. Життєво необхідний мінімум – це Україна залишається на карті світу. Стратегічною метою Путіна було стерти її з карти світу. Але Україна залишиться, і це означає, що стратегічна ціль Путіна не досягнута. Україна є і буде, і далі дратуватиме і докучатиме Путіну.

Наша програма-максимум – Україна інтегрується в Європу, проведе відповідні реформи. Незалежно від того, чи зупиниться, чи продовжуватиметься війна, Україна стає тигром Центрально-Східної Європи.

Подібне щось до того, що проходить Україна – майже 30 років безперервних революцій і воєн – пройшли всі успішні країни G7. Усі вони мали щось дуже подібне – робили радикальні рішучі зміни у час війни, революцій. Тому я дивлюсь на цю війну не лише як на катастрофу, а й як на можливість. Питання, чи ми зробимо ці необхідні зміни. Але у цю формулу я не включаю території...».

Та й взагалі, на 3-6 сторінках нашого липневого випуску йде мова про те, як нам вийти з надскладного становища в умовах війни і що робити з цією метою.

Чи зможуть російські олігархи оскаржити санкції за війну в Україні? Британський Верховний суд дав однозначну відповідь

Два надбагаті бізнесмени із заробленими в Росії капіталами потрапили під британські санкції після початку української війни, обурилися і спробували довести британським судам, що не мають жодного впливу на Володимира Путіна, і тому не можна позбавляти їх можливості користуватися чесно заробленими яхтами та оплачувати освіту дітей у приватних британських школах. Найголовніший суд у країні у вівторок поставив крапку у цій тяжбі.

Верховний суд Великої Британії вирішив, що не йому, а обраній владі країни видніше, як саме тиснути на Путіна та змушувати його розвернути війська назад та звільнити захоплені українські території.

Давній друг і бізнес-партнер Романа Абрамовича Євген Швідлер остаточно програв справу, в якій фігурував також дрібніший бізнесмен, чия ледь побудована яхта потрапила під санкції і ось уже три роки томиться під замком у доці серед хмарочосів ділового центру Лондона.

Верховний суд ухвалив, що неписана конституція Британії наділяє уряд верховною владою «реагувати на вторгнення Росії в Україну та стримувати його, зокрема визначати доцільність санкцій».

Одна лінія оборони впала, але бізнесмени мали і другу – пропорційність санкцій.

Чи мають вони страждати так сильно тільки тому, що Путін вирішив завоювати Україну? Чи не порушені права громадянина Британії, як у випадку зі Швідлером, який мав спільні з Абрамовичем інтереси у нафтовій «Сибнафті» та металургійному «Євразі»? Чи права простого іноземного власника майна, нажитого наполегливою працею, як у випадку з номінальним господарем затриманої в Лондоні яхти Phi, уральським бізнесменом середньої руки Сергієм Науменком?

Але й тут суд однозначно став на бік влади.

Санкції варті того, ухвалили судді, навіть якщо Путін не підходить до телефону, коли йому дзвонять

Швідлер чи Науменко з вимогою вивести війська з України. Вони варті того, навіть якщо Путіну все одно, що бізнесменам нічим платити обслуговуючому персоналу спорожнілого англійського особняка або супер'яхти, яка пилиться в лондонському доці.

У разі суспільної значущості достатньо й менш прямого зв'язку між об'єктом санкцій та Володимиром Путіним, ухвалив суд. Ніколи не знаєш, що спрацює.

«І владі, й суду складно повною мірою зрозуміти, які фактори можуть впливати на бажання Путіна продовжувати війну. І так само складно оцінити, які саме санкції мають ефект», - йдеться у рішенні суду.

Вердикт головного суду Великої Британії фактично вбиває надію оскаржити санкції, запроваджені британським урядом проти бізнесменів, політиків та компаній за агресію Росії проти України. «Вторгнення Росії в Україну є кричущим порушенням міжнародного права та Статуту ООН. Воно створює одну із найсерйозніших загроз європейській безпеці та міжнародному правопорядку з часів Другої світової війни», - зазначили судді. «Реагування на вторгнення – одне з найважливіших завдань уряду Великої Британії в останні роки», - ухвалили вони і фактично віддали санкційний режим на відкуп уряду.

Олексій КАЛМИКОВ, BBC NEWS Україна, 29 липня 2025 року (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cq582155pjyo>)

ГАЗЕТА «ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ»

Ще до виходу в світ газети «Промінь Просвіти» до її майбутнього наші співрозмовники в Кривому Розі ставилися прохолодно, навіть більше того – холодно. Бо пророкували, що ми не протримаємося більше півроку. Але сталося так, що після виходу її першого числа всередині серпня вже через чотири місяці, в грудні (у числі 8-му), перша сторінка відкрилася інформацією під заголовком «Про нас прочитали в Америці», в якій повідомлялося, зокрема, ось про що:

«Як це не дивно, але більше українців дізналося про вихід перших шести чисел газети «Промінь Просвіти» не в Кривому Розі чи області, а за кордоном України, передусім – у Сполучених Штатах Америки. Це тому, що редактор газети української діаспори «Свобода» Ірена ЯРОСЕВИЧ відгукнулася на запит від нашої редакції і надрукувала коротку інформацію про нас та наше прагнення знати.

писали. І врешті (коли вже підходив до свого завершення 2013-й рік) Микола КОРОБКО вимушений був написати передовицю під назвою «Промінь Просвіти» не зламати!», яка була надрукована двічі в грудневих числах за той рік.

Ось, як на мене, один з найважливіших моментів цього матеріалу:

«...На прийдешній 2014 рік наш часопис не включений до каталогу видань, що за передплатою розповсюджуються через поштові відділення. Причина полягає в тому, що поштове відомство ставить вимогу про надання нами, видавцем, виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб підприємців

товариства під керівництвом Миколи КОРОБКА, яка працювала на одному із заводів Кривого Рогу на оборону України (варто при цьому зазначити, що Миколі Івановичу на той час було вже 77 років!). А трохи пізніше, в 2016-му, Петро ЛИСЕНКО в ранзі заступника командира мотопіхотного батальйону вже воює на передовій – і в газеті виходять його матеріали звітні під рубрикою «Вісточки з передової».

Однак війна війною, а громадська організація продовжує свою роботу в Кривому Розі й на інших напрямках. Один із найважливіших на той час – у рамках українсько-польського партнерства «Відродження річки Саксагань» (ВідріС), де головою Секретаріату теж працював Микола КОРОБКО, а двома проектами керували його заступник Володимир НАЛУЖНИЙ і Петро ЛИСЕНКО. І цій діяльності газета теж приділяла неослабну увагу.

А ще – постійній правозахисній діяльності, де наша команда відзначалась

3 липня 2006 року з ініціативи голови Криворізького міського об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА Миколи КОРОБКА була зареєстрована газета «Промінь Просвіти»: україномовна, незалежна і добровільна. А ще – світоглядна, бо в її основі – ідеологія, побудована на українських пріоритетах: від народних традицій, культури і мови до відповідного ідеологічного наповнення діяльності активістів організації із захисту прав людини та захисту живої природи. Але потім, починаючи з 2008-2009-го років, проти нашої організації почалися серйозні рейдерські атаки, які тривали в різних формах не місяцями, а навіть роками. Через це (знову з ініціативи Миколи КОРОБКА) в листопаді 2010-го року була створена нова громадська організація: «Криворізьке міське правозахисне товариство», а в березні 2017-го (на її базі) вийшло перше число нової газети: «Промінь Просвіти Є», фактично з такими ж пріоритетами і наповненням.

як живеться українцям у США... Причому 46-те число цієї газети від 17 листопада 2006 року надіслали в Україну поштою, і за три дні, якраз напередодні річниці Майдану, Дня Свободи, газета була у нас в редакції. За це ми глибоко вдячні нашим колегам...»

А під нею (на цій же сторінці) – ще одна інформація, під заголовком «... І дізналися в Західній Україні», де посеред іншого йшла мова про наступне:

«Якраз в день 15-ї річниці референдуму, на якому український народ висловився за незалежність України, до редакції надійшла бандероль з Івано-Франківська. В ній було кілька примірників книг і короткий лист. в якому пані Романна ЗАТВАРСЬКА повідомляла про те, що ми цікавимося життям українців за кордоном і далі зазначала: «Висилаю Вам 5 книг про українську людину в США. Можливо, Вам це буде потрібно і цікаво». Так, нам знадобилася ця книга, і ми дуже вдячні пані Романні за цю працю під назвою «Знайомство на віддалі», яка вийшла з друку цього року».

Важливо також зазначити, що в цих перших дев'яти числах дебютували три тематичні сторінки: літературна «СВІТЛА КРИНИЦЯ», сторінка сатири і гумору «Колючий перелаз» та ще одна: «За рідне українське слово». Причому по грудень включно сторінка сатири й гумору виходила тричі, а літературна була аж у чотирьох числах. Більше того, ми запровадили того ж року нову рубрику для реагування різних посадовців на критичні виступи газети «ЗАПИТ-ВІДПОВІДЬ», а ще – конкурс «Слуга мертвого слова».

У 2007-му з'явилися ще дві постійні рубрики: «Авторитетна думка» та «Фестиваль правди». Щодо останньої, то під нею тоді й пізніше рік за роком ми публікували чимало різних матеріалів зі світлинами, які розповідали про нашу участь у Міжнародному кінофестивалі в Україні про права людини Docudays UA (участь у ньому теж була ініціативою нашого керівника Миколи КОРОБКА, і ми стали першими його партнерами на Дніпропетровщині). А його фактично постійним організатором зустрічей з кіноглядачами став координатор Docudays UA на Криворіжжі Олександр ЧИЖИКОВ.

Протягом наступних років майже всі активісти Криворізького міського об'єднання ВУТ «Просвіта» намагались долати постійні труднощі на нашому шляху, які виростили мов ті гриби після дощу (і перед організацією в цілому, і, зокрема, – перед газетою). але згодом все-таки далися взнаки рейдерські атаки проти нашої організації, які почалися ще в 2008-2009-му роках, про що ми в нашій газеті багато

із зазначенням прізвища керівника органу, що є засновником видання. Як можна бачити із вихідних даних газети, фактичним видавцем її є Криворізьке міське об'єднання Всеукраїнського Товариства «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА, керівником і одним із засновників якого є п. Микола КОРОБКО. Однак, в результаті змови між прес-секретарем Дніпропетровської організації партії «ВО «Батьківщина» С. М. ДОВГАЛЕМ і головою Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА, експедитом Верховної Ради України за списком партії «ВО «Батьківщина» П.М. МОВЧАНОМ 2009-го року з порушенням вимог Статуту Товариства була здійснена заміна керівного складу обласного і кількох міських і районних об'єднань «Просвіти»... За весь період існування газети від 2006 року він, щорічно одержуючи з державного бюджету на просвітницькі заходи суми, що позначалися мільйонами гривень (для прикладу, у 2010 році 3.200,0 тис. грн.), заледве півтора року виділяв кошти на друк «Променя Просвіти».

Тому всі турботи стосовно матеріального забезпечення виходу газети впали на активістів (головним чином – на самого Миколу КОРОБКА). І добре, що дуже відчутно нам допомагала українська діаспора.

Тож не просто так ще в листопаді 2010-го року з ініціативи Миколи КОРОБКА була створена нова громадська організація «Криворізьке міське правозахисне товариство». Бо він припускав, що може статися в найближчому майбутньому. І якраз ця нова організація стала організаційною основою для створення в 2017-му році нової газети: «Промінь Просвіти Є», що продовжила роботу попередньої.

Але ця зміна трапилася пізніше, а в 2014-му розпочалася російсько-українська війна. Тому в березневному числі за той рік ми розмістили статтю політ'язня російських концтаборів, правозахисника, народного депутата України трьох попередніх скликань Степана ХМАРИ «Зупинімо Російський імперіалізм!», початок якої був таким:

«Сьогодні ми є свідками найнебезпечнішого періоду у світовій політиці після Другої світової війни. На прикладі неприкритої військової агресії Росії проти України бачимо, як друга за військовою потугою держава, Російська Федерація, демонстративно і зухвало руйнує світовий правопорядок...». У жовтні того ж року (в числі 19-му!) з'являється матеріал «Щоб міцнів панцир нашої оборони» зі світлинами нашого активіста, полковника Петра ЛИСЕНКА, який розповідає про групу активістів нашого

неабиякими перемогами (в тому числі – у Європейському суді з прав людини) Про це газета опублікувала матеріал у своєму, 16-му, числі за 2013-й рік, в якому повідомляла:

«ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД. Подружжя Білих із Кривого Рогу домоглося визнання Україною порушення їхніх прав... Більше 6 років тривав в Україні внутрішній розгляд судової справи Білого Анатолія Макаровича і Білої Лідії Іванівни проти комунального підприємства КЖП № 35 м. Кривого Рогу за їхнім позовом про забезпечення нормальної експлуатації житлового будинку... Представником скаржників у зверненні до Європейського Суду став правозахисник Микола Іванович Коробко, який очолює місцеву правозахисну організацію...».

ГАЗЕТА «ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ Є»

В редакційній статті в першому ж числі нової газети під заголовком «Єднання в Європі» було зроблено акцент ось на чому:

«...Так, ми орієнтуємося на Європу, добре розуміючи, що реально означають європейські цінності, бо українці вже заплатили за них кров'ю під час Революції Гідності і продовжують розплачуватися життями в умовах війни з імперською ордою. Тому ЄДНАННЯ В ЄВРОПІ для нас – це як здобуте в боях право формувати нарешті суспільство

рівних можливостей. Але ми також розуміємо тепер, що мусимо не просто «підтягуватись» до інших передових європейських держав, а мусимо стати прикладом швидкого і ефективного розвитку у всіх сферах діяльності...».

Однак при цьому не можна не відзначити і поступове все більше занурення в розв'язання проблем, які виникали на правозахисному ґрунті та на захисті живої природи і водночас – істотно меншу кількість публікацій протягом цілих років, пов'язаних із ходом російсько-української війни. Бо вже реально впливав на все це, на жаль, ефект звикання до війни (вона ж тоді ще не була повномасштабною).

Один за одним у газеті все більше почали з'являтися матеріали правозахисника Леоніда БАГАШВІЛІ (хоч і перед цим було чимало його публікацій). Саме в ці роки (особливо з 2018-го до 2021-й) Микола КОРОБКО

Закінчення на 7 стор.

ОБОРОНА і ПЛАНИ в час посівної страхом посеред літа

Ми перебуваємо в новій технологічній реальності, визначення про Третю світову не підходять - Клімкін

Колишній міністр закордонних справ Павло Клімкін вважає, що до реалій XXI століття не можна застосовувати визначень на кшталт Третя світова війна чи Друга холодна війна, оскільки ми перебуваємо в іншій технологічній реальності.

Таку думку дипломат висловив в ефірі «Радіо NV», передає Укрінформ.

«Я вважаю, що ці всі визначення і дефініції XX століття – Перша чи Друга світова війна, чи Друга холодна війна не застосовуються до XXI століття. І той, хто намагається це зробити, насправді робить дуже своєрідну послугу всім іншим», - сказав Клімкін.

За його словами, ми перебуваємо в іншій технологічній реальності, і за п'ять років штучний інтелект буде потужнішим, ніж весь інтелект людства або приблизно порівняним з цим. Окрім того, відбудуться фундаментальні зміни на стику біо- і комп'ютерних технологій і «це багато інших речей».

«Тому всі ці речі, які ми знали з історії, корисні, їх потрібно вивчати на уроках, ними потрібно оперувати, але вони не можуть бути застосовані до реальності XXI століття», - зауважив експерт.

На його переконання, реальність XXI століття почалася для світу з ковіду і з російсько-української війни, а те, що відбудеться навколо нас, значною мірою визначить майбутню світову архітектуру, і не тільки з точки зору безпеки, а з точки зору соціальних відносин, взаємодії.

«Тобто ставки насправді більші, ніж просто якась друга, третя чи якась інша Холодна війна. Це про інше – це взагалі про розуміння, як людство існуватиме у XXI столітті», - вважає Клімкін.

Як повідомляв Укрінформ, посол України у Великій Британії, колишній головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний вважає, що після прямого залучення авторитарних союзників Росії у війну проти України можна вважати, що розпочалася Третя світова війна.

Сайт «Укрінформ», 31 грудня 2024 року.
<https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3943650-mi-perebuvaemo-v-novij-tehnologicnij-realnosti-viznacenna-pro-tretu-svitovu-ne-pidhodat-klimkin.html>

Третя світова війна вже триває – Буданов

У російсько-українську війну втягнута більшість розвинених країн світу, а це означає, що Третя світова війна уже триває.

Про це повідомив в інтерв'ю Укрінформу очільник Головного управління розвідки Міністерства оборони Кирило Буданов.

«Це філософське питання, залежить, як на це дивитися. Для мене – так, втягнута абсолютна більшість найсильніших і найрозвинутіших країн світу, це просто факт», - сказав він, відповідаючи на запитання, чи можна вважати нинішню війну Третью світовою.

Як повідомляв Укрінформ, посол України у Великій Британії, колишній головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний вважає, що після прямого залучення КНДР та Ірану як союзників Росії у війну проти України можна вважати, що розпочалася Третя світова війна.

[//www.ukrinform.ua/rubric-ato/3964965-treta-svitova-vijna-vze-trivae-budanov.html](https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3964965-treta-svitova-vijna-vze-trivae-budanov.html)

Питання не в тому, коли почнеться Третя світова. Питання в тому, чи спроможні ми розпізнати її хід і структуру, доки вона ще не дійшла до вирішальної фази. Для більшості аналітичних структур за межами театрів війни ця фаза ще вважається майбутньою. Для нас вона вже триває понад три роки – і якщо говорити чесно, то її контури почали формуватись задовго до цього. Бажання держав авторитарного блоку (РФ, Іран, КНДР, Китай) досягати своїх інтересів силою зростає пропорційно із тією прірвою, яку показує у своїй обороноздатності колективний Захід. США намагаються маскувати цю прірву раптовою зміною курсу, однак це вестиме лише до гірших наслідків і зростання ймовірності переходу до силового сценарію з'ясування стосунків між Пекіном і Вашингтоном навколо Тайваню. Після за-

вершення Холодної війни західні держави стимулювали в Європі програму, яка можна назвати помірним, але послідовним роззброєнням. Це стосувалося не лише України, а й багатьох інших країн Центрально-Східного регіону. Риторика, підкріплена грошима і символічними обіцянками, була простою: демократія замість армії, інтеграція замість безпеки, м'яка сила замість військового балансу. Вся архітектура цієї стратегії базувалась на припущенні, що світ вийшов із фази великих війн, а основною небезпекою є політична нестабільність і нерформовані режими. Така структура просто не могла зреагувати по-справжньому адекватно ні на війну 2008 року в Грузії, ні на початок війни в Україні в 2014 році. Вона виключала саму можливість тих подій, які зруйнували її саму як модель сприйняття.

притаманні лише мережевим структурами. У цьому — її стратегічна цінність. Ми говоримо про армії майбутнього — саме такі середовища і будуть їх ядром. Не корпуси за каталогом НАТО, а підрозділи, здатні швидко реагувати, трансформуватись, діяти автономно і безперебійно навіть при повному відриві від основних сил. Саме тут приклад «Азову» набуває ключового значення. «Азов» не просто вижив у хаосі — він побудував власну адаптивну архітектуру ведення війни. У глобальному вимірі це означає наступне: «Азов» — не локальний феномен, а прототип армії нової епохи. Епохи, де класичні держави стикаються з розмиттям фронтів, де удар наноситься не лише зброєю, а інформацією, де ключову роль грає не техніка, а управлінська культура. І саме ця культура визначає, хто зможе вижити у великій війні — і хто буде змушений капітулювати без бою.

У цьому контексті Україну не просто вели до Заходу — паралельно її вели до інституційної і безпекової беззубості, коли державні еліти орієнтувались на доступ до фінансової допомоги, а не на вироблення власного стратегічного суб'єктного курсу. Роззброєння від ядерної зброї, демонтаж радянської оборонної інфраструктури без належної заміни, скорочення боєздатних частин, делегування безпекової логіки на зовнішні структури — все це не було зрадою в класичному сенсі. Це було частішою системною західною стратегією, яка виходила з хибної моделі світу, де ключовим ресурсом вважалась дипломатія, а не примус.

США «кинули» Україну не в 2025 році. Вони консервували її в логіці минулого ще з кінця 1990-х, коли активно просували спрощену формулу: якщо ви хочете до НАТО чи ЄС, ви маєте бути слабкі у військовому сенсі, «прозорі» для спостерігачів і реформовані в політичному. Політичній і економічній складовій приділялась ключова увага, безпекову і геополітичну логіку просто виносили за дужки: воєн більше не планувалось взагалі. Безпека в такому підході розглядалась радше як умовний бонус — не як стратегічна інфраструктура. Цю модель було екстрапольовано майже на всю Європу, де армії перетворювались на бюрократизовані структури з обмеженим рівнем автономії й абсолютно залежною логістикою. Як наслідок, малі бюрократизовані армії споживали менші обсяги продуктів ВПК, що вело і до деградації оборонної промисловості колективного Заходу.

Найгірше в цій ситуації навіть не те, що Захід недооцінив загрози. Проблема в іншому: він сам формував регіональну архітектуру без спроможності до протидії широкомасштабному конфлікту. Була створена геополітична ілюзія, в якій демократія сама по собі мала бути щитом. Але

демократія не є зброєю. Вона — спосіб організації суспільства, який потребує збройної підтримки, якщо хоче вижити в конфліктному світі. І коли ця ілюзія почала руйнуватись, жодна зі структур — ні НАТО, ні ЄС — не мала готової моделі реакції на повномасштабну війну на сході континенту. Україна опинилась у центрі цього руйнування. Але на відміну від більшості країн, які досі перебувають у стані стратегічного заперечення, ми змушені швидко будувати нову реальність власними руками. І ця реальність більше не передбачає залежності від системи колективної безпеки в її традиційному вигляді. Сьогодні Україна не є виключно об'єктом атаки чи фронтом оборони. Вона перетворилась на вузлову точку гібридного конфлікту нового покоління, де перевіряються на міцність не лише армії, але й саме поняття державної і військової ефективності. Питання великої війни — це не питання професійних армій та миттєвих точних ударів, що ставлять крапку за дві години. Це спроможність ве-

Третя світова на порозі, ми вже всередині

сти довгі і ресурсні кампанії за кампанією.

Україна повинна перейти з позиції реципієнта безпеки у статус донора. Тобто — не лише захищати себе, а експортувати рішення, які були сформовані не в мирних кабінетах, а на фронті, при повному обвалі старих бойових статутів. Просто тому, що до війни майбутнього в світі більше ніде готуватись. Захід не зможе вивчити реалії майбутньої війни навіть за наявності у нього найкращих підручників із воєнної справи. Україна і її досвід — єдиний шанс для Заходу не програти війну за майбутнє світу через фактори, які не враховані класичним підходом з підручників військових академій.

Умови, в яких формувалась «Азов», виключали комфорт і лояльність. До повномасштабного вторгнення нам доводилось боротись не лише з ворогом, ми постійно були змушені відстоювати свою модель ведення бойових дій перед представниками командування, які часом опирались на класичні і навіть застарілі підходи. Відсутність ресурсів, постійні обмеження на лінії фронту, інформаційні атаки, обмеження підтримка за кордоном — це не зовнішні обставини, а сталі умови існування, на які було вироблено ефективну відповідь. Ця відповідь — у формуванні середовища, де ухвалення рішень здійснюється на базі горизонтальної автономії, а дисципліна тримається не на формальній ієрархії, а на ефективності.

Модель «Азову» — це асиметрична інституція, яка діє в межах регулярної армії, але зберігає властивості гнучкості, що

Війна майбутнього — це не обмін ядерними ударами. Це конфлікт за контроль над логікою адаптації, за можливість залишатись ефективним у кризовому світі. Україна, як театр цієї війни, вже стала полем для випробування таких моделей. І досвід, напрацьований тут, буде використано на інших фронтах — не лише наших. Це вже видно по інтересу військових Тайваню, по нових концепціях військових реформ у Східній Європі, по зростаючому інтересові до автономних бойових структур. Наше завдання — не лише втриматись. А структурувати досвід, транслювати його, впроваджувати на наступних рівнях. І ті, хто вже показав ефективність у новій війні — зокрема такі структури як «Азов» — мають стати не лише оперативним ресурсом, а суб'єктом стратегічного моделювання майбутнього.

Війна триває. І виграною у ній не ті, хто щодня запускає сотні шахедів по житлових багатоповерхівках та цивільній інфраструктурі. А ті, в кого, крім ракет та дронів, є інститути, які створюють умови для швидкої адаптації та розвитку в середовищі, де інші просто зникають. Ті, хто, попри все, чинить спротив та здатен миттєво здійснювати протидію ентропії зовнішнього статусу-кво.

Денис ПРОКОПЕНКО,
командир 1-го корпусу НГУ «Азов»,
полковник; «Українська правда», 14 липня 2025 року.

<https://www.pravda.com.ua/columns/2025/07/14/7521623/>

ОБОРОНА і ПЛАНИ в часі посівної страхом посеред літа

Ярослав Грицак став гостем проекту «Планета людей» від The Ukrainians Media. Ведучий проекту — журналіст Володимир Беглов. «Планета людей» — це проект-підтримка, де разом з українськими натхненниками та натхненницями шукають відповіді на запитання, що допомагають зрозуміти себе та людей навколо. І головне — віднайти надію в темні часи.

того, чи зупиниться, чи продовжуватиметься війна, Україна стає тигром Центрально-Східної Європи.

Подібне щось до того, що проходить Україна — майже 30 років безперервних революцій і воєн — пройшли всі успішні країни G7. Усі вони мали щось дуже подібне — робили радикальні рішучі зміни у час війни, революцій. Тому я дивлюсь на цю війну не лише як

«Війна Росії проти України - безпрецедентна, тому мир буде безпрецедентним. Наше завдання, перш за все, вистояти - захистити країну з якомога меншими втратами. По-друге, треба мати тунельне бачення: що ми хочемо мати у своїй державі, якою вона має бути. Ми повинні створити людиноцентричну державу, де головною цінністю є людина», - професор УКУ, історик Ярослав Грицак.

Наша програма-максимум — Україна стає тигром Центрально-Східної Європи, — Ярослав Грицак

У першому епізоді Ярослав Грицак намагається надихати українців як націю донкіхотів — людей, які врятують світ від катастрофи, навіть якщо шанси на успіх доволі примарні. Також міркує, чи здатні еліти, Церква й громадяни створити чесні суди та прозорі інституції? Чому нам слід навчитися з досвіду інших, наприклад, Ізраїлю та Польщі? І, врешті, чи знайдемо прості рецепти надії, що запаллять світло навіть у найтемніші часи?

Пропонуємо декілька тез з інтерв'ю Ярослава Грицака:

«Україна є тим місцем, де рятують світ. Світ або буде поганим, або ми можемо зупинити катастрофу. Українці мали одне відчуття у 2022 році, та й не тільки ми. Експерти давали оцінки, що Росія не витримає й декількох місяців, що економіка завалиться. Це була поширена думка. Вважаю, що вона була раціональна і навіть можлива. Оглядаючись назад, думаю, десь у 2023 році Росія могла програти, якщо би було більше напору, зокрема, Заходу. Але цього не сталося».

Тепер мусимо переосмислити, що для нас є перемогою. Перемога 2025 року не буде та сама, що у 2022 році. Боюся навіть думати, що буде перемогою 2027 року, тому що ситуація зміниться. Життєво необхідний мінімум — це Україна залишається на карті світу. Стратегічною метою Путіна було стерти її з карти світу. Але Україна залишиться, і це означає, що стратегічна ціль Путіна не досягнута. Україна є і буде, і далі дратуватиме і докучатиме Путіну.

Наша програма-максимум — Україна інтегрується в Європу, проведе відповідні реформи. Незалежно від

на катастрофу, а й як на можливість. Питання, чи ми зробимо ці необхідні зміни. Але у цю формулу я не включаю територію.

Розподіл завдань у суспільстві має бути таким — є ті, які воюють, і ті, які їм допомагають. Це чесна і справедлива позиція. Такий перерозподіл має бути і після війни: ті, хто йде у політику, і ті, хто допомагає тим, хто йде у політику. Адже дуже важливе питання фінансування партій і т.д.

Немає справедливого суспільства, але ми маємо до нього тягнутися. Дуже

важливою є роль Церкви. Політика — це християнські цінності. Найкраща формула справедливості і солідарності — це Євангелія від Матія. Він каже: «Поміж вами один один носити тягарі». Тобто, тягар є спільним і ніхто не має права його уникнути. Але тягарі потрібно брати відповідно до своїх можливостей. Якщо хтось має мільйонні статки, то й тягарі такі.

Має бути солідарність, і вона повинна проходити через різні групи. Тому дуже важливо, щоб хтось почав говорити мовою політичної метафізики, яка б давала нам сенс, для чого це все, для чого ми це робимо. Це людиноцентричність».

Сайт «УКУ», 8 липня 2025 року. <https://ucu.edu.ua/news/nasha-programa-maksimum-ukrayina-staye-tygrom-tsentralno-shidnoyi-yevropy-yaroslav-grytsak/>

(Повне інтерв'ю Ярослава Грицака — за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=5Qv68Gbehp8>)

Джерело: Планета людей | The Ukrainians Media

РОТАЦІЯ. ЯК ЇЇ ОРГАНІЗУВАТИ?

Зеленський сказав, що демобілізації не буде, буде лише ротація. Це — гірка правда.

Гірка правда полягає у тому, що Росія збирається воювати з нами «вічно» (цитата Володимира Медінського, помічника президента РФ, 16 травня 2025).

Але без паніки. Справимось. За нами — багато вільних людей і багатих урядів. У нас самих ще повно сил. Аби було розуму ці сили задіяти.

Нам «всього лише» треба пристосувати армію і країну до довгострокової війни. Раніше ми навіть не намагалися, тож якщо ми цим займемося, нам зразу стане легше.

Наприклад, нам треба публічно і гучно дати відповідь на питання — скільки ми очікуємо часу служби від середнього мобілізованого?

Ми серйозно вважаємо, що, як вимагають нинішні правила, ця людина має воювати на фронті постійно, а якщо переміщатися тимчасово у тил, то жити у режимі трудової колонії?

Хтось взагалі має приклади відновлення через таке «відновлення»?

Чи може краще — рік через рік на фронті, два через два? Півроку через півроку?

Ага, людей не вистачає?

А 107 тисяч СЗЧ за поточний рік? Це скільки європейських армій у нас тільки з нового року уткло?

А хтось взагалі цих людей переслідує по закону?

А, так, виявляється, ви вважаєте, що це не злочин? Тоді ЩО ЦЕ?

Якщо СЗЧшники не боягузи і не зрадники, якщо вони дійсно не винуваті, що не можуть служити у своїх частинах — то яка, чорт забирай, найпопулярніша ПРИЧИНА?

А хтось ретельно розбирався, чому так? Проводив реальну аналітику, а не паперові «розслідування»? Карав, приміром, тих, хто вступу посилав людей на смерть? Багато ми чули таких покарань?

Ах, ви кажете, більшість СЗЧ — боягузи і зрадники? Вони вчинили тяжкий злочин?

Тоді чому лише у 3.3% повідомлено про підозру (але це ще навіть не рішення суду першої інстанції)?

На що ми розраховуємо взагалі? Яким чином з такими підходами ми збираємося тримати армію купи? Ще раз кажу — 107 тисяч СЗЧ тільки за півроку. Приблизно як армія Іспанії. На друге півріччя очікуємо армію Італії.

А на 2026 рік? За моїми відчуттями, на фронті реально воює тисяч 400, тож до 2027 року втече саме така цифра. Чи настане взагалі для нас 2027 рік?

Словом, прийшов новий міністр, тож давайте сідати і думати, як це все помінати, як побудувати армію, що збереже державність. Годі сподіватися на «дипломатичні зусилля», солдатів нам у вигляді військової допомоги ніхто не надішле Новою поштою, нам треба все придумати САМИМ. Повторюся — в країні є людський ресурс, є великі сили. Просто треба не жити у брехні.

Ігор ЛУЦЕНКО

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100000111958113>
На світлинці: Ігор Луценко

Новина про можливе призначення Юлії Свириденко на посаду Прем'єр-міністра України викликала жваве обговорення. Вірю, що ці зміни на краще! Що цей крок відкриє нові можливості для розвитку бізнесу. Сподіваюся, що під її керівництвом уряд продовжить будувати гарні відносини з українським бізнесом. Бо ми завжди готові до співпраці. Ми можемо допомогти розробити системні кроки для втілення пріоритетних завдань. А нині це — зміцнення економічного потенціалу країни та розширення програм підтримки українців.

У перші 100 днів, якби я був на місці пані прем'єр-міністерки, я б зосередився не тільки на тому, що визначає поточну стійкість країни. Одразу варто думати про майбутню суб'єктивність України. Для мене, як для людини, яка майже 30 років опікується освітніми проектами та книговидавництвом, нагальними напрямками були б — освіта, культура та сенси. Щоб відновлюватись, Україні потрібна мова, яка вмєє критично мислити та розумно діяти, працювати у команді. Сьогодні ми маємо шанс не латати старі діри, а побудувати нову рамку для гуманітарної політики.

Нам потрібна цільова програма підтримки української книги. Це означає, що доступ до української книги має бути всюди. Бо у війні перемагає той, хто перемагає в інформаційному просторі. Наразі ситуація така, що мільйони російськомовних книжок у бібліотеках були списані, а нові — україномовні — відсутні. Книжкові фонди треба поповнювати у публічних та шкільних бібліотеках, у військових бригадах, у центрах допомоги дітям. Книга — прямий інструмент повернення сенсів і довіри. Це

доступ до слів, які надихають, заспокоюють, повертають віру в себе і свою країну. Має діяти державна програма закупівлі нових книжок у публічні та шкільні бібліотеки. За підрахунками не менш як 2 мільйони книжок на рік — це мінімальний показник, який допоможе наповнити фонди та дати можливість відвідувачам читати різну літературу. Це про рівний доступ до книжки в першу чергу в маленьких містечках, а не тільки у столиці. Шкільні бібліотеки мають бути в центрі уваги.

Україні потрібна національна програма популяризації читання, яка б задіявала всі ланки — від дітей і підлітків, до освітян і батьків, як агентів змін. Я готовий детально розписати, які конкретні пункти вона має охоплювати. Це і регулярне поповнення бібліотечних фондів, і доступ до електронних підручників, і системне дарування книжок малюкам. Це також запуск електронної державної бібліотеки у партнерстві з видавництвами. І насамкінець потужна кампанія з промоції читання на рівні держави. Є необхідність розширювати обізнаність суспільства в літературі та культурі неза-

лежно від віку та соціального статусу.

Ще одне важливе завдання — повернення культурної інфраструктури на деокуповані території: відновлення і поповнення бібліотек, відкриття культурних центрів, книгарень. Створення просторів для спільнот, куди можна прийти, поговорити, почитати, згадати себе. І головне — нам потрібна послідовна державна політика у сфері книговидавництва. Така, де буде місце і для ринку, і для стратегічних рішень в інтересах країни. Бо книжка — це не товар другого плану. Це — інструмент довіри, ідентичності та відновлення. Це найдешевший інструмент м'якого впливу у світі на рівні держави. Ніхто, крім нас, не зробить українську книжку доступною, зрозумілою, сильною.

Нагального вирішення у галузі книговидавництва потребують 2 проблеми. Перше — нерівний доступ до книги. Через війну зруйновано сотні бібліотек і книгарень. Ця проблема є нині як у столиці, так і в регіонах. Тільки в перші місяці повномасштабного вторгнення наші партнери — мережа книгарень «КнигоЛенд» втратила 7 книгарень. Пізніше значного пошкодження зазнали друкарні видавництва «Триада-

Пак» та «Фактор-друк». 12 липня ураган зруйнував дах складського приміщення наших колег у Харкові. Відтак тисячі книжок стали непридатними до використання, сотні замовлень на друк книжок — не стали реальністю. Це втрата, яка матиме наслідком культурну руїну. Необхідний механізм адресної підтримки постраждалих підприємств, які працюють у сфері креативних індустрій. По-друге — маємо забезпечити стабільність у виробничому ланцюгу для креативних індустрій. Це грантові програми на кшталт чинних програм для переробної промисловості плюс державне страхування військових ризиків. У Харкові, який близько до лінії фронту і де друкується лівова частка українських книжок, банки не видають кредити без страховки, страхові компанії відмовляються страхувати. Розірвати замкнуте коло допоможе державне страхування військових ризиків. Якщо держава хоче інтелектуально сильною Україною — їй потрібна сильна книжка.

Віктор КРУГЛОВ, генеральний директор видавництва «Ранок», 16 липня 2025 року.
https://fb.ua/blog/victor_kruglov/686816_knizhka_yak_zbroya_chomu_novomu_uryadu.html

Книжка як зброя: чому новому уряду не обійтись без гуманітарного фронту

ОБОРОНА і ПЛАНИ в час посівної страхом посеред літа

Свириденко про угоду зі США щодо українських дронів: є політична домовленість

Президент Володимир Зеленський та американський лідер Дональд Трамп досягли політичної домовленості щодо угоди, яка передбачає залучення інвестицій у виробництво українських дронів.

Про це заявила прем'єр-міністр Юлія Свириденко, її цитує Суспільне. «Є політична домовленість. Йдеться про інвестиції в розширення виробництва в Україні», – пояснила вона.

Аналізуючи наміри країн-членів НАТО долучитися до запропонованої США схеми закупівлі зброї для оборони України, медіа згадують Велику Британію, Канаду, Фінляндію та інші країни. Тим часом на офіційному рівні, окрім Німеччини та Норвегії, свої наміри підтвердили наразі лише Данія, Нідерланди і Швеція.

Свириденко повідомила, що розробкою конкретної пропозиції займатиметься вже новий міністр оборони Денис Шмигаль. А після узгодження всіх питань сторони займуться технічною роботою.

Нагадаємо, напередодні президент Володимир Зеленський заявив, що українська та американська влада розглядають можливість укладення «мегаугоди», яка передбачала б закупівлю зброї, виробленої Штатами, та українських дронів.

Раніше Дональд Трамп повідомив, що українська армія отримуватиме американське озброєння через структури НАТО. Витрати на постачання зброї покритуть країни-члени Альянсу. За словами генерального секретаря НАТО Марка Рютте, українська армія може отримати величезну кількість зброї в рамках угоди.

Сайт «СЛОВО І ДІЛЛО», 18 липня 2025 року <https://www.slovoiddo.ua/2025/07/18/novyna/polityka/svirydenko-pro-uhodu-ssha-shhodo-ukrayinskykh-droniv-ye-politychna-domovlenist>

Як російська розвідка проникає в телефони командирів: реальний детектив

Два роки тому комбат одного з піхотних батальйонів ЗСУ скинув фото свого бліндажа, який був повністю розбитий. Я завжди намагаюся з'ясувати, що саме трапилось.

«- Сьогодні зранку в мій бліндаж влучили два «Краснополя», я вижив тільки тому, що моя кімната в бліндажі знаходиться трохи далі.

- Були обстріли інших твоїх позицій «Краснополями»?

- Ні.

- Ти біля свого бліндажа людей не шикуюєш, машини не скупчуєш, які ознаки могли визначити, що це твій командний пункт?

- Не знаю, ймовірно, місцеві злили.

- Це неможливо, навколо багато позицій батальйону, є рух людей та техніки, дрон противника не зможе визначити, де ти знаходишся, і місцеві не зможуть розібратися, де саме тут комбат. Якби був масований удар по усіх позиціях «Краснополями», тоді можна було б запідозрити, що дрони б'ють по усіх. Але вдарили саме по твоєму замаскованому бліндажу, тобто ворог точно визначив тебе як пріоритетну ціль без наявності ознак демаскування. Значить, дані злили, і судячи з того, що інші штаби бригади не атаковані, це ознаки проникнення у телефон у твоєму районі оборони. Або твої, або тих офіцерів, які передають по цих телефонах координати. Мінняй телефон, купуй новий Айфон, не відкривай вкладень ні від кого.

- Ок, будемо шукати».

Дзвінок за два дні:

«- Привіт. Телефон замінив, змінив місце розташування штабу. Вночі це місце знову накрило і знову два «Краснополя».

- Усі живі?

- Так. Ми тільки визначили місце, я повідомив командування про нові координати, але насправді переїхав у сусідню розбиту хату у підвал. І одразу два «Краснополя» прилетіли по вказаних координатах.

- Добре, що всі живі, і тепер ми розуміємо точно - це витік з телефону, треба зрозуміти, з якого саме. Ти комуś координати пересилав?

- Я особисто не пересилав, тобто дізналися не від мене. Зараз будемо шукати. Я маю повідомляти координати, якщо до мене хтось приїжджає.

- Спробуй передати координати ніби ти знову переніс командний пункт, але насправді вкажи не справжню точку, а точку за 300 метрів від хати, де у тебе буде сидіти черговий. Тоді будь-які начальники, які прийдуть, знайдуть чергового, який проведе до тебе, але вже без жодного ризику.

- Ми так і зробили, і тепер я буду передавати хибні координати на кожен з телефонів, які мали доступ до інформації про мої попередні КП».

Дзвінок ще за два дні.

«- Ми знайшли телефон, з якого стався витік. Я повідомив черговому місцевому командному пункту, і він повідомив зі свого телефону у штаб бригади місце з хибними координатами. Але вночі він помилився - і відправив точку з координатами не в штаб, а тільки мені самому, тобто більше цих координат не було в жодному повідомленні. І за кілька годин по цій точці знову влучили два «Краснополя». Я викликав чергового, викликав контррозвідку, вилучили телефон. Виявляється, цей телефон - єдиний засіб зв'язку, який нам залишили ті, хто стояв перед

нами. Тобто черговий батальйону попередників залишив телефон нашому черговому. Телефон Айфон. Але тут встановлено кілька командних чатів у сигналі на усі підрозділи у даному районі, і для зручності комунікації через чати передається уся оперативна інформація. Контррозвідка виявила, що хтось прийняв на цей телефон шпигунську програму, ймовірно, прийняв якусь фішингове повідомлення і через вірус у повідомленні ворог отримав дані до цього командного телефону. Тепер я заборонив повідомляти справжні координати будь-яких наших позицій, заборонив передавати будь-які координати та час нашої роботи у будь-які спільні чати. А контррозвідка розбирається, що робити далі з колишніми власниками цього телефону».

З огляду на удар по штабу 110-ї механізованої бригади 2 липня, далеко не всі командири на всіх рівнях вибудовують систему інформаційної безпеки у повідомленнях, і до сьогодні багато військових кидають у спільні чати координати та час проведення різних заходів. І коли ворогу вдається проникнути в один з телефонів у таких чатах, він отримує доступ до оперативної інформації і може потім уточнити дані та завдати ударів, які призводять до значних жертв. Думаю, про події у 110-ї бригаді та про заходи безпеки, які мають визначитися наказами, треба написати окремо, щоб визначити чіткі та адекватні в умовах війни правила.

Юрій БУТУСОВ,

«Цензор. НЕТ» 18 липня 2025 року, джерело <https://censor.net/ua/r3564078>

Ввечері 14 липня президент США зробив свою гучну заяву про досягнення миру в Україні. На те, щоб його досягти, він дав Росії 50 днів. Слова Дональда Трампа викликали змішані почуття в Україні. З одного боку, він явно змінив свою риторику щодо очільника Кремля Володимира Путіна, яка стала набагато жорсткішою. З іншого - Трамп фактично дав йому ще майже два місяці для ведення бойових дій, і в Україні прогнозують, що російська армія спробує максимально використати цей час. А це означає ймовірну ескалацію війни до дня «Х» - 2 вересня (саме тоді, за підрахунками оглядачів, завершаться 50 днів). Згідно з ультимативною заявою Дональда Трампа, Росія отримає суворі вторинні тарифи, якщо протягом 50 днів не укладе угоду про мир в Україні. Очільник Білого дому також зауважив, що декілька разів така угода вже зривалася саме через дії Кремля. Але тепер американський президент дає 100% гарантії, що «завершить цю війну». Експерти, щоправда, мають сумніви.

СИТУАЦІЯ НА ПОЛІ БОЮ

Відтермінування дії ультиматуму здивувало багатьох не лише в Україні. Представниця Євросоюзу з питань закордонних справ Кая Каллас заявила, що 50 днів - «це дуже довгий термін» тоді, коли всі бачать, що «Росія щодня вбиває мирних жителів». У цьому контексті відразу пригадується інформація, поширена американським виданням Axios, про те, що Путін на початку липня нібито заявив Трампу про намір окупувати повністю чотири українські області (Луганську, Донецьку, Херсонську і Запорізьку) за 60 днів, тобто до початку вересня. Станом на середину липня це завдання виглядає далеким від завершення. Т

Попри те, що з весни цього року армія РФ посилила свій наступ на сході, а також захопила плацдарм у Сумській області, загальне просування російських військ на полі бою не виглядає вражаючим. Жодна з чотирьох частково окупованих областей не перебуває під повним контролем росіян. Щоправда, це не завадило Москві вже двічі оголосити про 100% захоплення території Луганщини. Вперше російська влада заявила про «повне звільнення ЛНР» на початку липня 2022 року. Через три роки боїв довелося робити нову заяву. Очільник сепаратистського утворення Леонід Пасичник 1 липня цього року заявив, що територію області «знову звільнено на 100%».

Аналітичний проєкт DeepState показує на

своєї онлайн-мапі, що ці заяви не відповідають дійсності: під контролем ЗСУ залишається великий клаптик землі в Луганській області в районі сіл Новоєгорівка та Надія. Набагато більші території Сили оборони контролюють в Донецькій, Запорізькій і Херсонській областях. У двох останніх під контролем близько 30% території, на Донеччині - близько 25%. Ба більше, для захоплення Херсону російським військам доведеться долати велику водну перешкоду - річку Дніпро, а для окупації Запоріжжя, яке зараз перебуває за 30-40 км від лінії фронту, їм доведеться подолати низку оборонних укріплень навколо міста.

Набагато складніша ситуація на Донеччині. Станом на середину липня росіянам вдалося суттєво просунути біля двох ключових міст - Покровська і Костянтинівки. Вони фактично перебувають в напівоточенні. Наразі армія РФ намагається обійти їх з флангів та взяти під контроль логістичні шляхи Сил оборони. Вони вже перебувають під вогнем артилерії та дронів-камікадзе. Південніше цих міст росіяни майже витіснили українців за адміністративні межі Донеччини в районі селища Велика Новосілка і намагаються зайти в сусідню Дніпропетровську область. Якщо РФ продовжить наступ на Донеччині такими ж темпами, які були в червні та на початку липня, то цілком ймовірно, що зможе повністю вийти на лінію адмінкордону південніше Покровська.

Окупація самого Покровська і

Час для великого наступу Росії: якими можуть бути «останні 50 днів війни»

Костянтинівки також можлива, якщо не вдасться зупинити рух армії РФ на флангах цих міст. Без логістики українські військові не зможуть утримувати тривалий час гарнізони в цих вузлах оборони. Однак повне захоплення області, зокрема великої агломерації Слов'янськ-Краматорськ і міст Лиман та Сіверськ все ж виглядає малоімовірним без проведення нового масштабного наступу РФ.

ЧАС ДЛЯ ФІНАЛЬНОГО НАСТУПУ

Є побічні ознаки, що Росія найближчим часом готує такий масований наступ на фронті із залученням бронетехніки, каже ВВС українській військовий аналітик Михайло Жирохов. Він гадає, що це може статися в Запорізькій чи Донецькій областях, де для цього є відповідні умови, а саме - рокадні дороги та залізниця. За його словами, останніми місяцями військові РФ майже не використовують бронетехніку, атакуючи позиції ЗСУ в пішому порядку чи на мотоциклах і багі. Але при цьому є багато свідчень того, що росіяни перекидають велику кількість танків та іншої бронетехніки ближче до лінії фронту. «Тут питання може бути в тому, що вони накопичують їх, щоб прорвати фронт... У мене складається таке враження, що росіяни зібрали для цього 100-120 тисяч людей і певну кількість танків», - каже експерт. На його думку, неочікуваний бронетанковий удар паралельно з відволікаючою, додатковою атакою на іншій ділянці фронту, може дати Кремлю шанс прорвати лінії оборони ЗСУ. Провести цю операцію РФ необхідно до початку осені, коли може погіршитися погода на півдні та сході України, а саме - почнутися дощі та тумани. Ця атака може бути останнім акордом «великого наступу» Росії, який почався ще в жовтні 2023 році біля Авдіївки та з невеликими перервами триває й досі. Продовжувати його без нової масштабної мобілізації Кремля не

зможе, впевнений Михайло Жирохов. «Якщо буде негативний результат (цього наступу - Ред.), вони будуть змушені прийти до великої мобілізації», - резюмує він. На його думку, головною задачею українського генштабу зараз є не «прогавити» момент цієї атаки противника і стримати його. ОТО, АРР

Західні аналітики також не бачать ознак того, що Путін прагне до миру в Україні. Австралійський генерал і відставець, військовий оглядач Мік Раян звертає увагу, що російська влада не робить реальних кроків до мирного врегулювання. «Путін не продемонстрував жодного бажання відступити від своїх максималістських цілей щодо війни з початку повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року. З того часу його цілі залишаються незмінними», - зазначає він у своєму блозі. «Було б надзвичайно, якби Путін зараз змінив курс. Навіть коли справи для росіян були досить похмурими після провалу їхнього початкового наступу на Київ у 2022 році, Путін продовжував діяти. Ймовірно, він зробить те саме зараз». Раян має сумніви, що вторинні тарифи, які погрожує запровадити Трамп, зможуть реально підкосити військову машину Кремля. Зокрема через значну підтримку боєприпасами та військами з боку Північної Кореї, яка звикла жити в умовах жорстких санкцій.

У підсумку військовий експерт зазначає, що погрози американського президента матимуть реальний ефект, якщо вони будуть підкріплені практичними діями. «Розмови - це дешево. Важливі лише дії», - наголошує він/

Олег ЧЕРНИШ, Role, ВВС Україна, Київ, 16 липня 2025 року. У скороченому вигляді, зі всіма світлинами. Повністю - за посиланням:

<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c056245435do>

ОБОРОНА і ПЛАНИ в час посівної страхом посеред літа

Танк «Оплот», БТР-4, ракета-носіє «Зеніт» чи легендарні літаки «Мрія» та «Руслан» – усі вони, як і багато інших технологій, колись були створені в єдиній українській науково-промисловій екосистемі за участю тисяч фахівців. Але останні десятиліття наукова сфера в Україні здебільшого занепадала. Хронічне недофінансування, відсутність притомної державної політики у сфері науки та інновацій, поступове старіння фахівців – усе це гальмувало розвиток технологій і впровадження їх у виробництво. Діяльність наукових установ залишилася забюрократизованою на рівні минулого століття та заточеною під планову економічну систему, а умов для співпраці з бізнесом створено не було. У результаті низка інститутів з унікальними експериментальним та виробничим обладнанням просто розвалилися. Як підсумок – десятки, якщо не сотні розробок, поступово «витікали» за кордон за копійки. Така діяльність давала інститутам можливість вижити та зберегти ядро колективів, але розвиток за таких умов неможливий.

Ракети й безпілотники з лабораторій. Як подружити українську науку з виробництвом зброї?

До війни з Росією українська наука підходила скоріше за інерцією, працюючи у вузьких рамках. Унікальні розробки та «мізки» все ще роблять її конкурентоспроможною у кількох стратегічних галузях промисловості. Наприклад, компетенції у фізиці, матеріалознавстві, дослідженні металів та сплавів, зварюванні чи технологій для ракетної техніки, робили послуги науковцям потрібними для таких підприємств, як «Мотор Січ», «Антонов», «Зоря»-«Машпроект», КБ «Південне» чи «Заводу ім. Малишева». Водночас у більш динамічних технологіях – безпілотниках, робототехніці, штучному інтелекті чи компонентах для дронів, українській науці конкурувати куди складніше. У сфері, де технологічні зміни відбуваються кожні пів року, а то й три місяці, науковцям без сталих зв'язків з виробництвом та військовими працювати складно.

Багато R&D-команд, які сьогодні вдосконалюють безпілотну техніку чи розробляють системи РЕБ, здобули освіту чи працювали саме в українській науці. Проте через забюрократизованість, низький рівень зарплат та відсутність можливості комерціалізувати власну розробку ці люди йшли з інститутів та університетів й створювали власні компанії. А наукові установи та держава просто втрачали гроші та перспективи розвитку. Така модель зрозуміла для оборонки, яка не має часу на бюрократію. У момент, коли інновація на фронті потрібна тут і зараз, співпраця з командами з приватного сектору вбачається найкращим рішенням.

Але для дійсно складних оборонних технологічних проектів експериментальні та обчислювальні потужності для багатьох рішень знаходяться саме в державних інститутах та університетах. А отже співпраця науки та бізнесу була б зараз дуже доречною для виробництва озброєння. Українські законотворці не одне десятиліття намагаються створити ефективне законодавство, яке б сприяло розвитку інновацій та збільшило інвестиції в науку. Але поки бізнесу доводиться самостійно шукати напівлегальні шляхи отримання розробок з державної науки.

ЧОМУ СИСТЕМА ПОГАНО ПРАЦЮЄ?

У спадок з радянських часів Україна отримала потужну наукову і дослідну інфраструктуру, яка складалася з наукових-дослідних інститутів зі спеціальними конструкторсько-технологічними бюро, науково-виробничих підприємств та експериментальних заводів. В умовах планової економіки така система могла генерувати розробки, хоч і не бути достатньо гнучкою та ефективною. Вона складалася з чотирьох рівнів. Перший – це інститути, які розробляють теоретичну основу для практичних досліджень. Другий – науково-дослідні установи, які працюють з фізичними матеріалами та їх властивостями. Такі установи, окрім експериментального обладнання, зазвичай мали й власне дрібносерійне виробництво для демонстрації виробів. Третій рівень – галузеві науково-виробничі підприємства або конструкторські бюро, які виробляли готову продукцію (наприклад – плати чи прилади

для авіаційної промисловості) і мали потужну дослідно-конструкторську базу, яка працювала над постійним вдосконаленням виробів. Четвертий рівень – серійний завод, який ставив надійну та випробовану технологію «на потік».

Управління цією системою відбувалося централізовано, за участю галузевих міністерств та Академії наук. Міністерства і формували замовлення науці відповідно до своїх потреб та контролювали його виконання. Проте з обвалом планової економіки та відсутністю замовлень, а надалі й приватизацією багатьох підприємств, система перестала працювати. Найбільше постраждала саме третя ланка – науково-дослідні підприємства. З руйнуванням кооперації постачати продукцію стало просто нікому. Зникли й головні замовники конструкторських робіт. Найболючішим прикладом є мікроелектронна галузь. Тільки в ній на території України у 1990 році працювало майже 200 тисяч фахівців. А у 2020 – трохи більше тисячі осіб.

Один з наслідків – закупівля компонентів для зброї в Китаї. Навряд українські компоненти, за умови збереження галузі, були б такими ж конкурентними як світові аналоги. Проте виробнича база для розвитку виробництва власної електроніки була б значно багатшою.

У 1970-х роках у NASA створили шкалу рівнів технологічної готовності розробки (Technology readiness levels, TRL). Таких рівнів десять. TRL-1 та TRL-2 – це формування концепції технології, а TRL-10 означає, що розробка підтвердила свої характеристики та успішно застосована за призначенням. Проблема в тому, що українська наука може діяти до рівня TRL-4, тобто працювати з технологією на етапі лабораторних випробувань. А підготовка макета та дослідного зразка для випробувань передбачена наступними рівнями технологічної готовності. З ними й мали б працювати галузеві науково-дослідні підприємства. Але ця ланка зараз майже повністю відсутня.

Бізнес здебільшого не ризикує вкладати гроші в наукові дослідження, принаймні у державних установах, які не можуть проводити ефективну господарську діяльність. Підприємці вбачають ризики постійних аудитів у державній науці, які можуть повністю зупинити дослідження. Також існує проблема і з тендерами – державні закупівлі через Prozorro займають багато часу і відтермінують готовність виробів. Додамо до цього час, потрібний на випробування, і вийдемо на показники у кілька років. Технологія до завершення випробувань просто застаріє.

Саме тому приватний сектор працює з ФО-Пами. Популярною є практика, коли вчений на базі наукової установи виконує обрахунки, готує аналітичні матеріали чи навіть виробляє, отримує за це гроші, а університет фактично залишається «за бортом» цієї співпраці та не інвестує у розвиток. «Якщо науковець не має готового документу, який може відразу продати, то він позбавлений аргументу перед державою, чому він це робить. Якраз рівні TRL-5

та 6 є найбільш трудомісткими. Нам потрібен не один лабораторний зразок, а набагато більше зразків, які зможуть показати результат у реальних умовах. На це вам потрібно більше матеріалів. На експерименти потрібно більше часу. Це й оплата робочих годин. І за це ніхто не хоче платити. Це називається «доліна смерті» розробки. Бізнес ще не готовий це фінансувати, бо для нього це дуже дорого. І він не бачить, як він зможе повернути ці гроші. Це природно для бізнесу, бо він теж ризикує», – розповіла «Оборонці» голова Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій Олександра Антоноук.

На думку голови правління «Українського кластера подвійних технологій» Дениса Святокума, державна наука не встигає за трендами на полі бою, тож бізнес створює власні R&D-команди на підприємствах. «Науковці можуть знайти класне рішення, але довго. А у нас немає часу. Та й воно не цікаво вже нікому буде завтра. Бо техніку потрібно постійно модернізувати», – говорить він у розмові

ки» ректор КНУ імені Тараса Шевченка Володимир Бугров.

SCIENCE CITY ТА НОВІ НАУКОВІ ПАРКИ

Розв'язувати ці проблеми держава планує урядовим проектом Science City. Він має урегулювати правові обмеження, які гальмують ефективну роботу вже створених наукових парків. Вперше проєкт анонсував міністр цифрової трансформації Михайло Федоров у грудні 2024 року. Мінцифри бере на себе роль інтегратора наукових парків в правовий режим Дія.City, а міносвіти (МОН) – готує програми та законодавчу базу.

Як розповів «Оборонці» один зі співавторів проєкту, заступник міністра освіти з питань розвитку науки та інновацій Денис Курбатов, перша і головна пропозиція – звільнити резидентів Science City від ПДВ та запровадити безмитне ввезення дослідницького обладнання, яке сьогодні оподатковується. Крім того, приватний бізнес зможе отрима-

ти пільгові умови оренди приміщень наукових установ для реалізації спільних проєктів з державною наукою. Пільги отримуватимуть наукові парки, які реалізовуватимуть пріоритетні проєкти для потреб держави, наприклад, для оборонної промисловості. Для цього вони мають подати заяву про реєстрацію проєкту, що потребує підтримки, до МОН.

Проект Science City не має обмежень щодо форми власності наукового парку. Лише одна умова – частка державного ВНЗ чи інституту не має бути меншою за 10%. Як вважає представник бізнесу Денис Святокум, саме модель створення парку при державній установі, але з переважаючим приватним капіталом, дозволить ефективно шукати й інвестувати в розробки оборонного та подвійного призначення. При цьому університет отримуватиме абсолютно прозорі переваги з роялті за використання інтелектуальної власності. У підсумку проєкт передбачає, що отримані від наукових парків гроші підуть на потреби самих університетів та інститутів, а не зникнуть у ФОПах без будь-якої користі для інститутів.

Одним з перших наукових парків, які працюватиме за моделлю Science City, стане об'єднання на базі Київського авіаційного інституту (КАІ). Тут сконцентруються на розробці рішень у сферах deep tech, цивільних БПЛА, кібербезпеки, штучного інтелекту, машинного навчання, матеріалознавства та роботизованих систем. Зараз реформа зіткнулась з викликом – перестановки в уряді, які можуть якщо не повністю зірвати, то пригальмувати її впровадження. Але Курбатов вважає, що оскільки реформа впроваджувалась спільно з західними партнерами і є стратегічною, навряд хтось буде їй протидіяти.

Як вдало висловився під час обговорення перспектив створення українського аналога американського агентства передових оборонних технологій (DARPA) науковець Олексій Костенко, багато технологічних рішень, які колись покляли «у холодильник», нині необхідно дістати та детально проаналізувати. І зараз багато рішень у галузях штучного інтелекту чи для систем управління можуть стати частиною нової розробки, яку розпочне ініціативна команда з бізнесу.

Модель наукових парків може стати своєрідним вікном входу приватної оборонки у наукову сферу. Зі зрозумілими правилами та бенефітами для всіх сторін. Водночас науковий парк буде тою ланкою, яка дозволить державній науці боротися за інвестиції, конкурувати з іншими, а отже прискорювати розвиток. І позбутися нарешті неефективного витрачання коштів за роботу, яку неможливо інтегрувати у виробництво.

ВЛАДИСЛАВ ХРИСТОФОРОВ, журналіст «Оборонки», автор текстів про війну та українську оборонну промисловість, «УКРАЇНСЬКА ПРАВДА», 18 ЛИПНЯ 2025 РОКУ (У СКОРОЧЕНОМУ ВИГЛЯДІ. ПОВНІСТЮ, ЗІ ВСІМА СВІТЛИНАМИ, ЗА ПОСИЛАННЯМ:
<https://mezha.media/oboronka/yak-nauka-mozhe-dopomogti-z-virobnictvom-zbroji-303447/>

ПІШОВ ДВАДЦЯТИЙ РІК ДОБРОВІЛЬНИМ НАШИМ ГАЗЕТАМ

**Продовження.
Початок на 2 стор.**

все більше зосереджувався на правозахисній діяльності і особливо – на захисті живої природи (В першу чергу це стосувалося питання захисту заповідної території «Балка «Північна Червона». Причому вони були справді гострим по відношенню до владних інституцій. Серед них, наприклад, стаття «У чарівному колі безвиході: державний резерват природи зі статусом, що не діє», опублікована у серпневому числі за 2019-й рік.

А тут ще й вибори приспіли з купою своїх проблем. І до цієї справи залучаються фахівці високого класу. Серед них – насамперед Олександр БАРАБАШ, народний депутат України першого скликання, фахівець із виборчого і конституційного прав. Тож в його матеріалі у червневому випуску мова йшла про справді важливі й не пересічні підходи до організації виборів. І Олександр БАБАШ абсолютно правильно стверджував:

«Верховна Рада України готується до прийняття Виборчого кодексу (з/п № 3112-1). Проте, на жаль, уся пропагандистська кампанія за цей закон будується майже виключно на міфах, напівправді, замовчуваннях про реальний зміст та ймовірні наслідки його можливого застосування. Ну, просто хрестоматійна ілюстрація до «закону Дж. Пірпонта Моргана» – «у людини завжди буває два мотиви для всякого вчинку: один, який красиво виглядає, і другий, справжній». Особливо вражає агресивність і, вибачте за грубість, брехливість і тупість нападок на мажоритарну систему виборів (в одномандатних округах)... Настирлива і галаслива «анафема» кількох десятків «достойників» на адресу мажоритарки виглядає не тільки безграмотною і лукавою, а й відверто смішною, перш за все, з огляду на світовий досвід. Повністю або частково мажоритарна система застосовується у більшості – 114 країнах світу (в т. ч. – в усіх країнах G-7, в т. ч. у не найгірших за рівнем демократії країнах – США, Великій Британії, Франції, Канаді, Австралії, Індії, Німеччині, Японії тощо і тощо). Очевидно, в усіх цих країнах просто не здогадуються про глибоку «порочність» мажоритарки за століття її застосування...».

А в 2020-му тему війни майже перебила коронавірусна пандемія, яка привела до смерті багатьох людей по всьому світу (в тому числі – в Україні)

Привертая до себе увагу й інформаційний фронт, бо все більше й більше приходило розуміння, що всі війни й голодомори приходять звідти. Тож редакторський огляд місцевої преси (тієї, що виходила в Кривому Розі) замикався лише на одній газеті (під рубрикою «Червоний гірник фарисейський») і публікації ці траплялися коли-не-коли, то в новій газеті (починаючи з 2018-го року) в кожній публікації під рубрикою «Куди нас рухає місцева преса?» аналізувалися матеріали вже не однієї, а кожного разу – кількох газет, які тут виходили.

Тож, враховуючи все це, удар по Україні з боку паразитарної імперії російського фашизму 24 лютого 2022 року виявився дуже потужним і майже абсолютно несподіваним для багатьох багатьох людей. В тому числі – й для нас.

Однак березнєве число вже вийшло під шапкою «УКРАЇНА У ПРОВАЛЛІ ВІЙНИ ПІД УБИВЧИМ НЕБОМ». Якщо 30 березня 2021 року ми втратили свого керівника, який пішов на той світ, то приблизно через рік опинилися перед загрозою знищення всієї Української держави та поступового знищення всіх нас: українців. Та минув час – і наші героїчні воїни відкинули ворога і від Києва, і від інших міст, зупинивши тотальну загрозу знищення. Тому з числа 19-го за жовтень 2022-го року й до сьогодні газета виходить зі зміненою шапкою на першій сторінці: «Україна КРОКУЄ ДО ПЕРМОГИ ПІД УБИВЧИМ НЕБОМ». А в наступному після нього, 20-му, числі за той же рік, на тематичній сторінці «У центрі уваги – українська

діаспора» ми також у матеріалі «Завдяки українцям з Америки» подякували діаспорянам за постійну підтримку нашої газети, зазначивши при цьому: «... коли ми з ініціативи нашого лідера, народного депутата України першого скликання Миколи КОРОБКА створили Криворізьке міське правозахисне товариство й при ньому – газету, котра продовжила лінію часопису «Промінь Просвіти». Ми надзвичайно вдячні й за надцінні пожертви від вельмишановного пана Василя СТАНА з української громади США, який таким чином через одного з керівників Фондації імені Івана БАГРЯНОГО, пана Олексія КОНОВАЛА, продовжує підтримувати нас і в часи повномасштабної навали рашистів на вільну Україну».

НАД ГАЗЕТАМИ ПРАЦЮВАЛИ/ ПРАЦЮЮТЬ

Якщо говорити про людей, що були пов'язані з роботою над газетами за ці минулі роки, то варто розпочати з редакційної колегії. З початку до її складу входило шість чоловік, причому половина з них на час початку роботи першої газети були безробітними (це сам редактор Сергій ЗІНЧЕНКО і двоє кореспонденток: Олена МАКОВІЙ і Валентина КРИВДА). Але склад редколегії час від часу змінювався. Наприклад, у 2013-му, перед війною, там були не тільки криворіжці, і він виглядав так (в алфавітному порядку): Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Микола КОРОБКО, Едуард КЛЮЧКО (м. Дніпропетровськ), Валентина КРИВДА, Петро ЛИСЕНКО, Олена МАКОВІЙ, Володимир НАЛУЖНИЙ, Михайло СИМОНЕНКО (м. Верхньодніпровськ), Олександр ЧИЖИКОВ.

Версткою наших двох видань займалися в перші роки Тетяна ЛОПАТЮК, потім справу продовжила Людмила ВЕРЬОВКА, а з весни 2022-го року верстає газету знову Тетяна ЛОПАТЮК. Автор логотипів – Вадим БОРИСЕНКО. Починаючи з 2009-го року, завдяки Петру Лисенку наша газета з'явилася в інтернет-варіанті, потім виставлялась на спеціально створеному ним сайті. Пізніше, в 2017-му, цю справу продовжив Сергій Дашковський, а ще він створив на ФБ групу «ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ», де всі бажаючі можуть у неї увійти й поширювати матеріали, які там публікуються.

Ще дуже важливо зазначити, що назву першої газети («Промінь Просвіти») запропонував Микола КОРОБКО, а для нової газети запропонував додати літеру «Є» (як утвердження факту продовження нашої роботи на інформаційному фронті) Петро ЛИСЕНКО.

КОНТАКТИ З УКРАЇНСЬКОЮ ДІАСПОРОЮ І ПІДТРИМКА ДІЯЛЬНОСТІ ГАЗЕТ З ЇЇ БОКУ

Дуже значну роль у справі регулярного виходу газети та постійної підтримки її діяльності відіграла українська діаспора, насамперед – зі США. Причому ця робота почалася майже одразу після того, як журналісти «Промінь Просвіти» звернулися до редакції газети «Свобода». І пішли звідти потоком до нас і листи, і посилки з українською цінною літературою, і самі пожертви з метою підтримки діяльності газети. Про все це ми інформували наших читачів і публікували уривки з тих листів. А в 2009-му році у нас почала виходити навіть тематична сторінка під назвою «У центрі уваги – українська діаспора». Також багато разів газета «Свобода» публікувала на своїх сторінках наші матеріали, в яких ми розповідали про роботу криворізьких просвітян і правозахисників.

А далі відбувалися навіть окремі зустрічі. Згадати хоча б рік 2009-й... Ось, наприклад, два уривки з матеріалів криворізької журналістки Олени МАКОВІЙ, котра майже чверть століття працювала на криворізькому радіомовленні, а в наших газетах – з першого дня «Промінь Просвіти» і донині.

Перший – з матеріалу «Григорій ЯРЕ-

МЕНКО: «Зацікавлення тим простором, що колись був СРСР»:

«Григорій ЯРЕМЕНКО: «Зацікавлення тим простором, що колись був СРСР».

«30 червня в редакцію часопису «Промінь Просвіти» завітав гість із далекої Америки: Григорій ЯРЕМЕНКО. Зайшов, бо зацікавився газетою і самою організацією, сайти яких знайшов у інтернеті. За його словами, він до свого емігрування в США, 24 роки жив у Кривому Розі...»

О.МАКОВІЙ:

- У нас нині актуальна тема відносин Україна-НАТО. Як Ви ставитеся сьогодні до цього?

Г.ЯРЕМЕНКО:

- Я вважаю, що з недавніх пір все стало гірше, ніж виглядало до тих пір. НАТО якось перестало цікавитися Україною, і Росія, мабуть, торжествує, бо вона цього й хотіла. І НАТО зараз повернулося до Росії, зараз у них будуть проводитися навчання військові разом. Проте, щоб Україна проводила з НАТО маневри, розмова була, але питання це дебатуються, і я не впевнений, що вони будуть. Тож відбулося погіршення, і американські українці цим дуже схвилювані, їм це не подобається. Особливо – тим українцям, які нині живуть в Америці (але не ті, що зараз приїхали, а ті, що приїхали за часів Другої світової війни і пізніше). Вони всі – великі патріоти. Для них Україна – це все: найкращі люди, найкраща країна... Вони ці теми завжди обговорюють і висловлюють свої сподівання, а тому зараз – трохи розчаровані...».

А другий уривок стосується зустрічі в Києві (на полях Міжнародного кінофестивалю в Україні про права людини) зі знаним у всьому світі кіномитцем-документалістом Тарасом ГУКАЛОМ:

«А коли я його спитала, над чим він зараз працює, то він сказав наступне: «Я працюю над тим, щоб ви стали більше українцями й не будете коритися Москві, хоча я розумію, що тільки ви самі можете собі допомогти». Для мене також дуже важливо те, як режисер висловився щодо влади, інформації і журналістів: «Ми всі маємо проблеми з владою, яка не схильна до правдивої інформації. А ви, журналісти, маєте її контролювати, хоч вона й дуже не любить бути свідомою від контролю, а робити, що хоче. Ви, українці в Україні, маєте менше слухати чужинців і маєте самі все робити».

НЕ З ПРЕСТОЛІВ НАВИСАТИ НАД ІНШИМИ, А ПОСТІЙНО ЗАЛИШАТИСЯ ПІДСОНЯЧНИМИ

Підсумовуючи написане на базі отриманого досвіду з організації роботи цих двох газет на громадських засадах, необхідно підкреслити обстановку демократичності, яка тут постійно панувала. І насамперед у цьому відношенні подавав приклад сам Микола КОРОБКО, який ніколи-ніколи не намагався диктувати свою волю, а був справді лідером, котрий вів свою команду за собою і був автором численних публікацій. Якраз його таке ставлення до справи й дозволило авторам чітко і вільно вирізняти в своїх матеріалах свою позицію і суто своє розуміння того, що відбувається в українському суспільстві.

Це ж завдяки саме таким людям, як він, українське громадянське суспільство все більше й більше впливало на широкі маси в Україні, роблячи ставку на захист прав людини, а не на утвердженні права сили, що є характерним для нашого ворога. Тому-то саме Україна сьогодні, в круговерті цієї страшної війни, завдяки активним діям громадськості спирається на демократичні чинники. Щоб керівники (в центрі і в регіонах) навіть не намагалися нависати зі своїх престолів і престольчиків над іншими людьми, а постійно залишалися підсонячними: жили у гармонії з природою людини як творця.

Сергій ЗІНЧЕНКО

ВІДВЕРТО свої погляди на світ, вкарбовані в рядки творчості. Саме цим вона, творчість, і цікава, коли намагається в образах висловити те, що болить, про що мислиться і мріється. Та ще – в час цього нахабного й підлого нападу на Україну, аби знищити тут і державу, і самих українців. То про що ж ці думки авторів нинішнього випуску літературної сторінки?

Вважаємо, що вони – справді цікаві й чітко виписані. А самі автори – ось вони (вже добре відомі нашим читачам): Віктор ГРИЦЕНКО і Василь НОВІКОВ з Кривого Рогу, Олена ШВЕЦЬ-ВАСІНА з Дніпра, Геннадій ГОРОВИЙ з Київщини (місто Обухів) та Сергій ЗІНЧЕНКО – знову з Кривого Рогу.

ПЕРШОЛЮДИ ВИСТЕЖИЛИ «ПЕРШОПРИЧИНУ»

(Драбл-фентезі)
У них було дві хвилини, щоб виконати особливу місію. Цього разу – в Україні, під час війни, на початку третього тисячоліття нашої ери. Але про те, що вони – першолюди, не знав ніхто. Навіть – у тій службі, де вони працювали із позивними, які самі ж і вибрали: «Адам» і «Єва». Там не були проти, а лише трохи посміялися. Вони вже були там, де треба: на ледь помітній стежині, що бігла узліссям, і тут Адам запитав:

– То як, сонечко, після виконання завдання нарешті піднесемо свій статус на трохи вищу висоту? Бо ми ж все-таки не пересічні...

– А тобі що ближче: влада з різними там статусами чи любов? – запитанням перебила його Єва. – Часу в нас дуже мало, а тому дивись краще уважніше на всі боки!..

Адам на мить замислився над таким несподіваним від Сви запитанням, яку кохав понад усе (та й вона добре про це знала). А потім його погляд упав на здоровенного лева, який, підібгавши хвоста, промайнув поблизу за деревами, шугонувши в гущавину лісу.

– З яких це пір цар звірів тут, у вільній Україні, опинився? – вирвалося у нього. – Та ще й такий переляканий. Не інакше, як втік із якогось дикого зоопарку. – Та ні, це якраз та «першопричина» цієї війни, яку ми з тобою шукаємо: боягузливий правитель ворожої нам країни. Від постійного страху за своє життя він і вживає це слово, наповнюючи його туманним змістом, а сам так глибоко замаскувався, що став перевертнем у вигляді, так би мовити, царя звірів, – з посмішкою на вустах констатувала Єва.

– Зрозумів, моя любо, і дякую тобі за пильність! Вибач мені мою нерозсудливість!.. – І Адам пригорнув Єву до себе, поцілував її, а потім взяв мобільку і зателефонував у СБУ. І через деякий час після дзвінка війна завершилася.

Сергій ЗІНЧЕНКО,
м. Кривий Ріг

107

Ти не кажи, що в тебе хата скраю,
Коли хліб-сіль хтось мав для ворогів!..
Цього, можливо, сам Господь хотів,
Піднявши висоту порога Раю...

У генах в нас базар Бахчисарая:
Як людолови, живемо з торгів.
Ти не кажи, що в тебе хата скраю,
Коли хліб-сіль хтось мав для ворогів!..

Наслав Господь песиголових зграю,
Що славить й досі виродків-царів:
Отак мій край ще досі не горів!..
Як серце завмирає від відчаю,
Ти не кажи, що в тебе хата скраю!..
30 червня 2025 року.

108

Якщо народжений лицем до Неба,
Учися змалку плакати без сліз:
На велелюдді я відлюдком ріс,
На роді хліборобському прищепи...

Мене схилила будь-яка халепа:
Від талих вод так гнеться верболіз!..
Якщо народжений лицем до Неба,
Учися змалку плакати без сліз!..

В очах чужих – звичайний недотепа,
Який не вмів іти життям навкис,
Та легко піддавався на компроміс:
Хто знав, яка в мені Небес потреба,
Якщо народжений лицем до Неба!..
7 липня 2025 року.

Віктор ГРИЦЕНКО.
м. Кривий Ріг <https://www.facebook.com/gricenko.vv>

ПРОМЕТЕЙ

Прикутий до
твердої я землі
Міцними і важкими
ланцюгами
У небі десь,
за хмарами, Олімп,
Тут ґрунт таки

надійний під ногами.
Ув'язнена душа потроху в лід
Сну кам'яного, вічного, вмерзає.
Та, вирвавши свідомість із безтями,
Птах дивовижний серце мені крає.

Летить орел могутній звіддалік.
Той дивний край, замешканий богами,
Мені б ніколи, певно, не болів,
Але ж боги взаємин хочуть з нами.
Надхмарні сутності занадто злі,
Щоб їх оселю називати раєм –
Ефіру безтілесними дарами
Птах дивовижний серце мені крає.

За віщо бог суворий повелів
Нечуваними мучити дивами?
Я би без них спокійно спав в імлі,
Не рухаючи скутими руками
Святий возонь в мені б помалу тлів –
Душа над ним у затишку куняє.
Але видіннями, немов ножами,
Птах дивовижний серце мені крає.

Дух Божий на могутньому крилі
Орел приносить із-за небокраю.
Осяяний незгасними вогнями
Птах дивовижний серце мені крає
Василь НОВІКОВ,
18 липня 2025 року, м. Кривий Ріг
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100007877075398>

МІЙ СВІТ

Мій світ – мій дім, моя кімната.
Старенька лампа на столі.
Квапливо змінюються дати.
В шухляді – наче срібло й золото –
Мої рукописи. Коли

Думки обернуться у букви,
А букви втіляться в слова,
Коли крізь довгі, творчі муки
Почуєш честолобні звуки,
І здасться зрілою строфа,

Тоді зблиск Часу золотавий
З портретів на стіні крізь скло
Згадати змусить бій кривавий
За владу, капітал і славу –
Людське та усесвітнє зло.

Що страх, гординя чи образи! –
Я погляди відчую тих,
Хто від цькування і від ув'язнень –
Хай то співець, мудрець чи блазень –
Перетворились у святих:

Тут поруч постаті весільні –
Убитий нами Чорновіл,
Мистецтва джерело живильне –
Ось Хвильовий і Підмогильний,
Яким не вистачило крил

Злетіти, врятувавши тіло.

Та Душі цих святих живі!..
Краяни! Бережімо крила,
Щоб на прабатьківських могилах
Не впасти в розпач і жалі!

...Мій світ – мій дім, моя кімната.
Знов Час у лампі причаїєсь.
Замізготить наступна дата –
Обернуться у срібло й золото
Мої рукописи. Колись...

МІРАЖ БЛАКИТНОГО КОНВЕРТА

Дуель старого і нового.
Страшить під'їзду темний грот
І скрегіт ящика пустого
(Немов в житті нема турбот!)

Сумує дощ за теплим літом,
Й що влаштувати не зумів
Побачення з листом блакитним –
Сплав почуття й найвічних снів.

Не маючи удосталь хліба,
Лише куль сумнівів – і все,
Дивлюсь уперто в блюдеце неба
І бачу бажане лице.
Олена ШВЕЦЬ-ВАСІНА.
м. Дніпро, 20 і 26 липня 2025 року
<https://www.facebook.com/olena.svec.vasina>

СЛІД КОРОЛЯ

Слід на землі... Він різний зазвичай:
То ледве-ледве для очей помітний,
То – як підкреслено гірке «прощай!..»,
То – як наказ останній, заповітний...

А тут – аж ціле місто з-під землі
До сонця з шахт, з кар'єрів потяглося
Крізь бруд і пил, і крізь нашість злі
Садами й парками
під небом розляглося.

Цей слід – як світоч серед інших доль,
Як мрій високих на землі відбиток,
Бо так яскраво може лиш король
В своєму королівстві наслідити.

Тож Кривий Ріг – дарунок короля
(Дар мецената Олександра Поля),
Бо з його волі віддала земля
Руду із надр. Він в королівській ролі,

В кольчuzі чорній, зовсім без прикрас,
Вивчає з висоти, які ми стали,
Суворо дивиться на наш Кривбас:
На королівство чорного металу.

Під небесами – двоох річок блакить,
Яка у себе всю красу вбирає,
Хвилюється, тривожиться,
не спить,
Бо нам дорогу в завтра обирає.

Слід на землі... Він на
віки проліг,
По-королівськи довгий
і глибокий,
І тягнеться до сонця
Кривий Ріг,
Сталевий велетен
блакитноокий.
Сергій ЗІНЧЕНКО
7 липня 2025 року.